Recensie: Sutra ****1/2

Stadsschouwburg Antwerpen
zondag 15 juni 2025

foto © Stage Magic

Recensie:
In 2008 liet gerenommeerd choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui zich inspireren door de monniken van een Shaolintempel om zijn dansvoorstelling 'Sutra' te creëren. Kunstenaar Antony Gormley bedacht het concept van de 16 houten kisten en muzikant Szymon Brzóska componeerde de muziek. Het resultaat van deze bijzondere mix van oost en west, van modern en traditioneel is absoluut verbluffend en tijdloos. 'Sutra' is doorweven met pakkende beeldtaal die als een aaneenschakeling van kleine verhaaltjes maatschappijkritiek vermengt met de vloeiende bewegingen uit de Kungfu en vertaalt in visuele poëzie. Het is verbazingwekkend hoe 16 houten kisten en één aluminium krat zoveel verschillende betekenissen kunnen aannemen: soms extra ruimte creërend als deel van een groter geheel en een andere keer juist erg begrenzend en beklemmend op zichzelf, maar altijd intrigerend.

Hoe veelzijdig kan een houten doos zijn? Het is eigenlijk zo'n basaal gegeven dat we daar nooit bij stilstaan. En juist dat is de uitdaging waar kunstenaar Antony Gormley ons voor zet. Als kijker worden we uitgedaagd om ons te laten leiden in de beeldtaal van choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui om die eenvoudige doos telkens weer vanuit een nieuwe opstelling te bekijken. En zo verandert de betekenis van een eenvoudige houten kist van een eiland waarover je kan heersen naar een boot waarin je kan vluchten, van een processie van doodskisten naar een lotus die in knop staat, van een appartementsgebouw waar men mensen stockeert tot een muur die buitenstaanders buiten moet houden.
In de verbeelding van Sidi Larbi Cherkaoui vormen de 16 houten kisten van Antony Gormley geen statisch gegeven, maar komen ze tot leven en transformeren ze als houten blokjes waarmee we als kind vroeger speelden. En je mag dit beeld ook letterlijk nemen. In 'Sutra' heb je danser Andrea Bou Othmane die als buitenstaander staat tegenover de zestien kungfukrijgers en die als een poppenspeler de scène opbouwt met kleine blokken. Vervolgens zie je dan de monniken dezelfde opbouw realiseren met de levensgrote kisten. En zo ontstaat er steeds weer een nieuwe setting waarbinnen dans, meditatie en gevechtsport een nieuw beeld oproepen, een andere emotie losweken bij de toeschouwer.
Sidi Larbi Cherkaoui weet in 'Sutra' geweldig sterke beelden op te roepen. Zo zie je op een bepaald moment een rouwstoet van doodskisten in een cirkel over de bé¼hne trekken op de tonen van een uiterst treurig deuntje. Tot de monniken hun kist één voor één rond een staande kist plaatsen waarop een kind in kleermakerszit aan het mediteren is. Voor je het goed en wel beseft, zit je naar een lotusbloem te kijken waarboven de Boeddha zit. En dan klinken er in de muziek plots de Tingsha-bekkens en gaat de bloem van

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd.
Herdistributie zonder schriftelijk akkoord is verboden.
This article and its picture are copyrighted.
No redistribution allowed.

kisten zachtjes open tot de zestien monniken rond een open lotus gericht naar het kind zitten te mediteren. Het is fascinerend om te zien hoe Sidi dat beeld van de dood zo soepel doet omslaan in de schoonheid van het leven en dat aan de hand van 16 eenvoudige kisten.

Maar 'Sutra' is veel meer dan de schoonheid van beelden. Soms is het ook de confrontatie met beelden. De kisten kunnen de buitenstaander ook omsluiten om hem in te sluiten. Ze kunnen een eiland vormen waarvan je de outsider kan af gooien. En daaropvolgend kan die andere datzelfde eiland kist voor kist slopen waardoor de krijgers geen andere keuze hebben dan in een klein bootje, de aluminium kist, te ontsnappen aan een gruwelijk lot. Dit beeld deed ons onmiddellijk denken aan de vluchtelingen die over de Middellandse zee naar Europa proberen te komen en het helse karakter van die overtocht. En dan valt op dat de choreografie al in 2008 ontworpen is. Toen was er nog lang geen sprake van de gruwel in de wateren voor Lampedusa. Het toont aan hoe sterk en hoe tijdloos de beelden zijn die als een rode draad verweven zijn door deze dansvoorstelling.

Nog zo'n beeld is het ontstaan van een muur van kisten die als taak hebben om de ontdekkingsreiziger buiten te houden. Bovenop die muur komen twee Shaolinwachters te staan die hun kunsten met de hellebaard kunnen demonstreren. Zo vermengen de traditionele elementen van de kungfu zich met moderne dans. Sidi Larbi Cherkaoui weet in 'Sutra' een mooi evenwicht te vinden in de integratie van de lichaamstaal uit de krijgskunst zonder dat de voorstelling een demonstratie van gevechtskunst wordt. En toch is er veel ruimte voor de oosterse traditie. Zo is er een scène waarin de krijgers vijf verschillende stijlen van kungfu laten zien. Maar Sidi heeft die zodanig gechoreografeerd dat je als westerling duidelijk elementen van de aap, de kraanvogel, de slang en de schorpioen kan zien in de bewegingen.

Een laatste beeld dat we u zeker nog mee willen geven is wanneer de dansers de kisten achteraan op het podium stapelen: vier hoog en vier breed met de opening naar de toeschouwer. Gekleed in een maatpak nemen de zestien krijgers een voor een plaats in hun uiterst beperkte leefruimte om en allemaal in exact dezelfde positie te gaan liggen. Het is een meesterlijke kritiek om de woonblokken van het moderne China. En dan loopt het kind naar de woontoren en beklimt die. Daar maakt hij één van de bewoners wakker die hem volgt naar het dak en daar ervaart wat vrijheid is. Hij volgt het kind verder tot bij 'de buitenstaander' en komt daar abrupt tot stilstand. De confrontatie met het 'anders zijn' blijkt een brug te ver. Hij loopt vervolgens terug naar zijn veilige plekje en doet daar mee aan het ochtendritueel dat volop gebruik maakt van de bekrompenheid van de kist. Iedereen rolt vervolgens uit de kist en rij na rij doen ze allemaal dezelfde beweging. De wakkergemaakte ziel heeft zich terug geconformeerd en doet terug veilig mee met de groep.

Het is waanzinnig sterk om dit voor je ogen vorm te zien krijgen zonder dat er één woord gesproken wordt. De enscenering en de lichaamstaal spreken boekdelen. En toch is het ook deze scène die mee maakt dat we net geen vijf sterren hebben gegeven. De reden: de bewegingen waren niet allemaal strikt synchroon. Het klinkt misschien als spijkers op laag water zoeken, maar juist in een voorstelling van zulks hoog niveau vallen fouten in synchronisatie op. Al de rest is zo verdomd sterk gedaan: de vormgeving, de dansprestatie, de overgangen, de live-muziek en de belichting; dat die kleine imperfectie in timing botst op de perfectie van de rest.

Om zeker te zijn dat we je jullie een correct verslag konden geven van deze briljante voorstelling, zijn we ze twee keer gaan bekijken: vanuit twee verschillende zichtlijnen. Het resultaat is dat we twee keer met evenveel verwondering hebben genoten van 'Sutra'. En geef nu toe: het is ook een klein beetje spannend om twee keer te zien hoe twaalf kisten als dominosteentjes omvallen terwijl er een danser in geklemd zit. Het hoeft niet alleen de serieuze kant van de voorstelling te zijn die het interessant maakt. Het zit hem ook in de spannende en grappige stukjes. 'Sutra' heeft het allemaal.

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd.
Herdistributie zonder schriftelijk akkoord is verboden.
This article and its picture are copyrighted.
No redistribution allowed.

< Sascha Siereveld >

Credits:

regie en choreografie: Sidi Larbi Cherkaoui

dans: Aoyun Rong, Xiaobing Song, Yanjin Su, Jinhao Guan, Ziheng Wang, Shenglian Yang, Shangpu Liu, Huainwei Zhang, Zijie Zhen, Tingle Guan, Yu Shu, Zhuohan Jiang, Chaoqun Ma, Zhiyuan Chen, Xinle Cong, Xinfu Jia, Yulong Jiang, Wenyi Ming, Libao Lyu, Cheng Jia, Congzhi Liu, Shi Yanxuan, en Andrea Bou Othmane

livemuziek: Coordt Linke, Emanuel Salvador, Emilia Goch-Salvador, Jesscia Cox en Szymon Brzóska

visueel ontwerp en scenografie: Antony Gormley

muziek: Szymon Brzóska

lichtontwerp: Adam Carrée

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd.
Herdistributie zonder schriftelijk akkoord is verboden.
This article and its picture are copyrighted.
No redistribution allowed.